

בס"ד, כה שבט תש"ע
9 לפברואר 2010
תיק מס' 69060, בעפרה

פסק דין

בעניין שבין

ה' עובד בחנות
ובין
ש' בעל חנות למזון מהיר
- התובע
- הנתבע

א. עובדות מוסכמות:

1. התובע עבד בפיצריה של הנתבע במשך כמה שנים.
 2. הנתבע החזיק ברשותו אופנועים שבהם השתמשו העובדים כשליחים.
 3. פעמים שהאופנועים לא היו מבוטחים.
 4. בתאריך 1.7.03 ביטח הנתבע את האופנוע. (על פי תעודות מצולמות, בשעה 13:20).
 5. בערך בשעה 15:00, רכב התובע על האופנוע הנ"ל בשליחות הנתבע, והיה מעורב בתאונה בירושלים. בתאונה נפגע התובע בברכו.
 6. התובע התקשר לאחיו, לעוד עובד (א'), וכן לנתבע והודיע להם על התאונה, ועל כך שהוא פצוע.
 7. הנתבע אמר לתובע שאין בעיה בקשר לביטוח, אבל ביקש מהתובע שכאשר ידווח על התאונה יטען שהתאונה נעשתה בשעה שהתובע לא היה מועסק ע"י הנתבע, אלא בנסיעה פרטית, וזאת משום שלנתבע לא היה טופס אישור (המחויב בחוק) להעסיק את התובע שהיה קטין באותו פרק זמן, והנתבע רצה להימנע מהסתבכות עם רשויות החוק. התובע הסכים לאחר שהוסבר לו שלא יאונה לו כל נזק מכך.
 8. בסיועו של אח התובע הגיע התובע לבי"ח, ההגעה הייתה היישר ממקום התאונה.
 9. בבית החולים דיווח התובע על התאונה כתאונה שנעשתה בזמן שרכב לצרכים פרטיים.
 10. התובע ניזוק כתוצאה מהתאונה, עבר ניתוח, התהלך בעזרת קביים, והיה מושבת ממלאכתו במשך תקופה מסוימת. כיום, מצבו הבריאותי תקין לגמרי ללא נזקים ארוכי טווח.
- על כל הנזקים וההוצאות הכרוכות בנזקים הללו, מחל התובע לנתבע בצורה מפורשת בפני הבי"ד, גם אם היה מקום לחייב את הנתבע.**

11. התובע תבע את חברת הביטוח בגין הפגיעה בסכום של 187,000 ₪. (מכתב התביעה נושא את התאריך 11.3.04).

12. העובדה שהביטוח על האופנוע נעשה שעות ספורות לפני התרחשות התאונה (על פי טענת התובע) עוררה את חשדה של חברת הביטוח, שמא התאונה התרחשה בזמן שהאופנוע לא היה מבוטח, והתובע והנתבע הערימו על חברת הביטוח, ביטחו את האופנוע ודיווחו שהתאונה נעשתה לאחר כניסת הביטוח לתוקף. חברת הביטוח פתחה בחקירה.

13. במהלך חקירת האירוע דיבר הנתבע בטלפון, ואף נפגש חוקר פרטי מטעם חברת הביטוח עם הנתבע, כדי לברר עמו את פרטי האירוע (תמליל השיחה נושא את התאריך 4.8.04).

14. באותה שיחה אמנם טען הנתבע שאינו זוכר את פרטי האירוע, אבל בכ"ז מסר פרטים רבים שחלקם לא היו מדויקים וחלקם לא התרחשו. בין היתר טען שהתובע לא עבד אצלו בזמן האירוע (טענה זו נמסרה ביועין כטענה שקרית, מפני חששו של הנתבע להסתבכות כנ"ל), וכן טען הנתבע שעד כמה שהוא זוכר התובע הגיע אליו לפיצריה לאחר התאונה ורק לאחר מכאן נסע לבית החולים.

15. במהלך משפט התביעה של התובע מול חברת הביטוח, העיד הנתבע, וחזר על הדברים שאמר בפני החוקר. כמו כן הודה הנתבע בפני בית המשפט ששיקר כאשר דיווח על כך שהתובע לא היה מועסק אצלו בזמן התאונה.

16. התובע לא זכה בתביעתו כנגד חברת הביטוח.

18. בתאריך 6.12.06 הגיש התובע ערעור בבית המשפט המחוזי על פסק הדין שבו חויב, הערעור נדחה ע"י בית המשפט.

19. בסופו של דבר מחויב היום התובע בסכום של כ 30,000 ₪, בגין המשפט הנ"ל שעיקרו הוא הוצאות משפט.

ב. טענות התובע:

1. הרושם שהותירה עדותו של הנתבע על בית המשפט היה רושם שלילי ביותר, וכך כותב השופט בפסק דינו: "הרושם שהותירה עדותו של העד היה בעייתי אם לנקוט בלשון המעטה. התרשמותי מעדותו הייתה כי העד מהלך בין הטיפות, תוך שהוא עושה כל מאמץ לצאת ללא פגע מהסיטואציה אליה נקלע ולהימנע מאמירת דברים שייפגעו בו מאוחר יותר"

2. על כן ברור שעדותו של הנתבע גרמה לכך שהתובע לא זכה בתביעתו מול חברת הביטוח, וכן לכך שהתובע חויב לשלם את הוצאות משפט ואת הוצאות חברת הביטוח.

3. התובע תובע השתתפות של הנתבע בהוצאות המשפט שתובעת ממנו חברת הביטוח, בסכום של 30,000 ₪ כאמור.

4. בתשובה לשאלת ביה"ד מהן העילות לחיוב הנתבע סיכם התובע:

א. השהיית האופנוע במצב שאינו מבוטח זמן מה לפני התאונה גרמה לכך שהביטוח סמוך לתאונה עורר חשד וחוסר אמון בבית המשפט.

ב. הבקשה של הנתבע את התובע לשקר בפני הרשויות ולדווח על כך שהנסיעה הייתה פרטית ולא במסגרת העסקתו של התובע, ולאחר מכאן התגלות השקר, גרמה לערעור המהימנות של התובע בפני בית המשפט.

ג. אמנם הנתבע טען שאינו זוכר פרטים, אבל אם אינו זוכר למה הוסיף ובדה פרטים מליבו, היה צריך לשתוק.

ג. טענות הנתבע

1. בגלל משברים כלכליים קשים שעבר הנתבע בתקופת התאונה, שהובילו גם בסופו של דבר לסגירת החנות, אין הנתבע זוכר את פרטי האירוע.

2. גם כאשר מסר פרטים לחוקר ולבית המשפט חזר ואמר שאין הוא זוכר פרטים.

3. החקירה של החוקר מטעם חברת הביטוח נעשתה כמה חודשים אחרי האירוע, ולכן פרטים רבים נשכחו.

4. אמנם התובע פנה אל הנתבע לפני החקירה והמשפט כדי ל"תאם עמדות" למקרה שהנתבע לא זוכר וכיוצ"ב, אבל הנתבע סירב בסוברו, שאדרבה, אם יטען שאינו זוכר והפרטים שימסור לא יתאמו את הפרטים שמוסר התובע, עדותם תהיה מהימנה יותר, כיוון, שיוכח שלא תיאמו ביניהם עדות שקר.

5. כיוון שהתובע מהימן על הנתבע, מקבל הנתבע את גרסת התובע באשר להשתלשלות האירועים בזמן התאונה ולאחריה, אע"פ, שכאמור, אין הנתבע זוכר כך את הדברים.

6. אמנם נגרם כאן הפסד לתובע, אבל התנהגות הנתבע אינה הגורם הישיר לנזק ולכן אין כאן עילה לחיבו.

7. צר לנתבע על ההפסד שנגרם לחברו התובע, ואם מצבו הכלכלי היה מאפשר לו היה עוזר לו בתשלומים לפנים משורת הדין, ברם מצבו הכלכלי בכי רע, ולכן אין ביכולתו לעזור.

ד. שאלות לדין

א. חיוב נזיקין בשל עדות:

בהנחה שהנתבע הינו הגורם היחיד להפסד בבית המשפט. מהי מידת זיקתו לנזק. האם הוי גרמי, גרמא או שמא אפילו אינה 'גרמא'? האם יש לו אחריות מכח שהוא עשה את העבודה בשליחותו?

ב. עדות הנתבע בנדון דידן – האם היא גרמה להפסד?

1. מהם משקלם של מעשי הנתבע ביחס לגורמים אחרים שגרמו בסופו של דבר להפסד בבית משפט? (חוסר מהימנות של עדים אחרים, סיטואציה מחשידה וכיוצ"ב)

2. האם התובע אכן עשה מעשה מזיק, או שעדותו כשלעצמה אינה נזק?

ג. עד כמה נושא מדיח לשקר באחריות למעשיו?

ה. חיוב בנזיקין בשל עדות.

בהנחה שהנתבע הינו הגורם היחיד להפסד בבית המשפט. מהי מידת זיקתו לנזק. האם הוי גרמי, גרמא או שמא אפילו אינה 'גרמא'? לגבי זיקת אדם שהודה שהעיד שקר בבית הדין, לנזק שנגרם, פוסק המחבר בשו"ע (חו"מ סימן לח,א) -

"עדים שהעידו בבית דין באחד שחייב לחבירו מנה, ואחר כך אמרו: שקר העדנו, עדותם הראשונה קיימת, דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד; אבל נאמנים לגבי עצמם, לשלם לו כל מה שהפסידוהו".

הרא"ש (שו"ת הרא"ש כלל נח סימן ו) שהוא מקור דין זה מסביר שהחיוב הוא מדינא דגרמי - "העדים שחתמו שקר מחמת שכרותן, כיון שנתקיימה חתימתן בב"ד, לאו כל כמיניהו לבטל עדותן, ולא מהימנין להו במאי דאמרי להפסיד לראובן. אבל לגבי דידיהו מהימני, דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי, ומחייבי לשלומי לשמעון כל הפסד דמטי ליה מחמת חתימתן שחתמו עליו שקר, מדינא דגרמי".

וא"כ לכאורה, ישנו בסיס לתביעת התובע. שהרי, נזק נגרם לתובע בגלל עדות השקר של הנתבע, ואף הנתבע הודה, לכאורה, שהדברים שאמר בבית המשפט כנראה שלא היו מדויקים שהרי מאמין הוא לדברי התובע בקשר להשתלשלות העניינים.

ברם השוואת הדין הנ"ל למקרה שלפנינו תעלה שאין הנידון דומה לראיה מכמה טעמים:

א. התובע הוא זה שיזם את הפניה לבית המשפט, ואת הנתבע זימן כעד מטעמו, אע"פ שהנתבע אמר לו מראש שאינו זוכר את פרטי האירוע, וזה מה שיאמר בבית המשפט, וא"כ מדובר בנזק שהביא התובע על עצמו (אולי בעצה לא טובה של עורך דינו).

ב. אפילו אם ישנו חיוב באופן כזה, החיוב הוא מדין גרמי, אם כן הש"ך פסק (חו"מ שפ"א) שניתן לחייב רק כאשר הנזק נעשה בכוונה, וכמובן שהנזק כאן לא נעשה בכוונה. ואף אם אין צורך שיתכוון ממש להזיק כדי לחייב בגרמי, אלא די ברשלנות פושעת, כפי שעולה מדברי הרמב"ם בהלכות סנהדרין (ו,ד), אך ודאי שצריך כוונה ומודעות להשלכות של המעשה, וכאן למרות שצורת העדות של הנתבע העלתה חשד לשקר, לא ניתן לקבוע שידע שמעשיו יכולים לגרום נזק.

ג. בשונה מהמצב של עדי שקר שפלוני חייב, שם עד השקר מעיד על עצם החיוב, וזה עצמו הנזק, בנדון דידן עיקר הנזק נוצר מהעובדה שהנתבע לא העיד כראוי בבית הדין, ולכן התובע לא זכה בדיון. כתוצאה עקיפה מכך, הנתבע חויב בהוצאות משפט. התוצאה של חיוב התובע בהוצאות משפט, לא התרחשה כתוצאה מהעדות הבעייתית אלא באופן עקיף. זו זיקה עקיפה מאוד בין תוצאת החיוב לבין מעשיו של הנתבע.

ו. אחריות המשלח על נזקים עקיפים שנגרמו לשליח.

אך נשאלת השאלה האם מעצם העובדה שלתובע נגרמה התאונה בזמן שהיה בשליחותו של הנתבע מטילה אחריות כלשהי על הנתבע, שכן השליח הסתבך משפטית בשל אירוע שקרה במהלך שליחותו?

מצאנו דעות שלמשלח ישנה אחריות על נזקים שנגרמים לשליח. אך אחריות זו אם ישנה היא מצומצמת מאד, כפי שנראה. כתב הרשב"א (שו"ת המיוחסות לרמב"ן סימן כ) -

"שאלה: מי שהגיע לו היזק בממון שלו, מחמת שליחות שלחו, או שהעלילו עליו מחמת השליחות, והפסידוהו ממון. אם על המשלח לשלם לו נזקו, אם לאו...

תשובה: אין המשלח חייב בתשלומי נזק השליח. שלא מצינו תשלומי נזק, אלא בנזקי עצמו או בנזקי ממונו... אבל בנזק שהגיע לשליח, מה הזיק המשלח, ומה הגיע לו מחמת פשיעתו? וכל שכן, אם השליח שכיר, שהרי הלך בשכרו. כדכתיב: ואליו הוא נושא את נפשו. ודרשין: שעל שכרו עלה בכותל ונתלה באילן. כלומר: ולפעמים שיפול ממנו וימות. ובכלל סכנת נפשו הכניס עצמו, מחמת שכרו. ואלו דברים פשוטים הם. הגע עצמך: מי ששכר פועל נפח, ויצא גץ מתחת הפטיש, והדליק גדיש של נפח, מי חייב? בעה"ב, מפני שהיתה מלאכתו? ואפילו היה הפועל בחנם. ואפילו תאמר שבגרם שליחות הגיעו נזק, גרמא בנזק הוא ופטור."

כלומר הרשב"א פוטר את המעסיק משני טעמים: א. לא מצאנו חיוב נזקים אלא רק אם הוא הזיק או שממונו הזיק. וכאן הוא הרי לא אשם בנזק שנגרם לשליח. ב. כאשר אדם מקבל על

עצמו עבודה מסויימת, הוא מקבל על עצמו את הסיכונים הכרוכים בכך, וכך טבעו של עולם, שאדם הצריך פרנסה מוכן לקבל על עצמו סיכונים מסוימים. וכך פסק השולחן ערוך (חושן משפט סימן קפח סעיף ו) - "מי שהגיע לו היזק בממונו מחמת שליחות שולחו, או שהעלילו עליו מחמת השליחות והפסידוהו ממון, אין המשלח חייב לשלם לו נזקו".

הרמ"א הוסיף -

ועיין לעיל סימן קע"ו סעיף מ"ח.

בהסבר הפניה זו כתב הסמ"ע שם (סקי"א) -

"ר"ל, דשם [סעיף מ"ח] כתב רמ"א פלוגתא באם נתפס בגופו אם חייב לפדותו באם היה שלוחו בחנם. ואפשר לומר דדוקא שם הכריע מ"ו רמ"א דיש פלוגתא, משום דאמרינן דהוה גופו כשאלו לו, משום הכי סבירא ליה חד מאן דאמר דחייבים לפדותו, מה שאין כן כאן דניזק השליח בממונו, יש לומר דכולי עלמא מודים דפטור המשלח, משום הכי סתם רמ"א, ולא כתב כאן דיש חולקין אזה, ודו"ק".

כלומר, רק אם היה שליח בחינם ישנה מחלוקת, ויש אומרים שהמשלח חייב באחריות השליח, אך אם היה שליח בשכר המשלח ודאי פטור.

בנוסף לכך האחריות של המשלח היא רק על נזקים שנגרמו לגופו של השליח, אך ודאי שאינו חייב בנזקים שנגרמו לממונו כפי שהתברר לעיל.

אמנם כיום ישנם חוקים המסדירים את האחריות של המעסיק על נזקים שנגרמו לעובד בזמן עבודתו. אך לתביעה המונחת לפנינו אין שום קשר לאחריות המוטלת על המעסיק, שכן התביעה היא עקב חיובו של התובע בהוצאות משפט עבור הליך שלא נעשה במסגרת עבודתו.

לכן במקרה דידן, שהשליח היה בשכר, וגם הנזקים שאותם דורש התובע אינם נזקים לגופו, אלא רק נזקים ממוניים שנגרמו לו בעקיפין עקב שליחותו של הנתבע, אין מקום לחייב את הנתבע מצד אחריות המשלח.

ז. עדות הנתבע בנדון דידן - האם היא זו שגרמה להפסד?

ז(1) 'משקלם' של מעשי הנתבע ביחס ל'גורמים' האחרים שגרמו לחיובו של התובע. אין בידינו לאמוד בצורה מדויקת עד כמה עדותו של הנתבע בבית הדין גרמה לחיוב התובע, אבל מלשון פסק הדין שניתן בבית המשפט עולה שעדותו של הנתבע אינה הגורם הבלעדי לחיוב הנתבע.

כך כתב השופט בפסה"ד (ההדגשים שלנו):

"אקדים את המאוחר ואציין כי לא בכל תיק מופיעים בפני בית המשפט **חבורת עדים** שהרושם **שהם מותירים בעדותם** הוא כה שלילי ... שכפי שאראה להלן לרושם השלילי שהותירה **עדותם של העדים** מצטרפת המסקנה ... והתהיות והתמיהות רבות מכדי שניתן יהיה לקבל את גירסת התובע."

בהמשך פסק הדין מעלה השופט כמה 'גורמים' שבסופו של דבר הותירו רושם לא אמין על השופט, ונפרטם:

1. עריכת ביטוח שעתיים לפני התאונה.
2. אי התאמה בין העדויות באשר לשעת סיום הלימודים ותחילת העבודה בפיצריה.
3. השקר בעניין היות התאונה תאונת עבודה.
4. אי התאמה בין העדויות באשר להגעת התובע לאחר התאונה לפיצריה והמקום בו אירעה התאונה.

5. אי התאמה בין העדויות באשר למשך הזמן שלקח לאח להגיע אל התובע לאחר התאונה. האחריות על ה'גורמים' הנ"ל אינה רק של הנתבע, מהסיבות הבאות:

1. **עריכת ביטוח שעתיים** לפני התאונה אינה בשום אופן פשיעה של הנתבע, אדרבה הנתבע גילה כאן אחריות בכך שביטח מבעוד מועד את האופנוע. ואמנם טען התובע שעצם זה שהנתבע לא ביטח את האופנוע במשך 10 ימים שלפני התאונה, היא עצמה פשיעה, בית הדין דוחה טענה זו, מכיוון שסוף סוף התאונה ארעה בזמן שלרכב היה ביטוח. התרחשות התאונה כשעתיים לאחר עריכת הביטוח אכן נראית מחשידה, ברם אין אפשרות להאשים את הנתבע בגרימת אותה סיטואציה מחשידה.

2. **אי ההתאמה בעניין העדויות של שעות הלימודים והעבודה** – הן באחריות הנתבע (אם אכן נחשב הנתבע משקר, ע"פ מה שנברר בסעיף 2ז)

3. **אחריות הנתבע להדחת התובע לשקר** תתברר בסעיף ה. כבר נעיר כאן שמבחינת הדין אין כאן אחריות מלאה של הנתבע, שהרי קיימא לן, שאין שליח לדבר עבירה, ואמנם התובע ביקש מהנתבע לשקר, אבל רובה של האחריות מוטלת על התובע ששיקר בפועל. אמנם גם הנתבע שיקר לחוקר בענין היות התאונה תאונת דרכים פרטים ולא תאונת עבודה, אך א"א בגלל זה לפטור את התובע מהאחריות שלו לשקר של עצמו.

4. אי התאמה בנושא מקום התאונה וסדר ההתרחשויות **באחריות הנתבע**.

5. **אי התאמה בנושא הגעת האח למקום האירוע** – אין כאן אחריות של הנתבע אלא של התובע ואחיו.

ניתן לסכם שאחריות הנתבע לרושם הרע שגרם לפסק הדין המחייב את התובע היא לכל היותר על שני 'גורמים' (2,4) ועוד 'גורם' אחד שבו הנתבע מעורב באופן חלקי (3), וא"כ הנתבע אחראי לחצי מה'גורמים'. יתכן מאוד שבהעדר ה'גורמים' האחרים שעליהם אין הנתבע אחראי הרושם היה שונה וה'נזק' לא היה נגרם, אין שום יכולת ביד הבי"ד להעריך מה היה קורה אילו ה'גורמים' האחרים לא היו קיימים ולכן על מקרה כזה ניתן לומר את ההלכה הבאה (שו"ע חו"מ שפג, ד):

"חמישה שהניחו חמש חבילות על הבהמה כאחד, ולא מתה, ובא זה האחרון והניח חבילתו עליה ומתה, אם היתה מהלכת באותם החבילות ומשהוסיף זה חבילתו עמדה ולא הלכה, האחרון חייב; ואם מתחלתה לא היתה מהלכת, האחרון פטור. ואם אין ידוע, כולם משלמין בשוה."

ועי' קצות החושן (שם, א) שנראה שהכריע כשיטת התוספות שבאופן כזה, שא"א לדעת ע"י מי נגרם הנזק, פטורים כולם מספק, אם כן במקרה שלנו ודאי הנתבע פטור. לסיכום דיון זה, גם אם הנתבע אכן אחראי לחלק מה'גורמים' שפרטנו לעיל, כיוון שאינו אחראי לכל ה'גורמים' שגרמו ל'נזק', ואין אנו יודעים את משקלם של כל הגורמים, לשיטת השו"ע, יש לחלק את עלות הנזק בין כל האחראים ל'גורמים', ולקצות החושן הנתבע פטור. אך כאמור לעיל, במקרה דנן, התובע הביא על עצמו את הנזק, כאשר תבע את חברת הביטוח, למרות שידע על העדות החלשה של התובע.

ז(2) האם עדותו של הנתבע נחשבת מעשה מזיק?

הנתבע הקפיד לומר לכל אורך הדרך שאין הוא זוכר את הפרטים, וכן הקפיד לא לדבר בפסקנות. אמנם הרושם הכללי שהותירה עדותו בבית המשפט על השופט הייתה שלילית, ולכן דחה השופט את תביעת התובע מול חברת הביטוח, אבל מעיון בפסק הדין ובפרוטוקול המשפט עולה כי אין הכרח להתרשם מהנתבע באופן שבו התרשם השופט, ויתכן ששופט אחר היה מתרשם אחרת (לדוגמא: השופט לא התרשם מכך שהנתבע עבר משבר כלכלי חמור ולכן היה טרוד בעניינים אחרים שהשכיחו ממנו את פרטי התאונה, וכן לא התחשב השופט בעובדה שהפגיעה הפיזית של התובע בתאונה, על פניה, לא נראתה קשה ולכן הגיוני שלא תיחרט בזיכרונו של הנתבע, וכן לא התחשב השופט בכך שהחקירה של הנתבע נעשתה כחצי שנה לאחר האירוע, כך שפרטים רבים עשויים להישכח במשך זמן זה. לשאלת בית הדין את התובע אם יתכן והיה מצב שבו ישב פצוע אחר בחנות מתאונה אחרת ויתכן

שהמקרים התחלפו בזיכרונו של הנתבע, ענה התובע בחיוב, שאכן היו כמה תאונות, ומצב כזה יתכן).

במילים אחרות, כיוון שפסק הדין בבית המשפט ניתן ע"פ אומדן דעת בלבד, ולא משום שהעד הוכח כמשקר, אין אומדן הדעת של שופט בערכאות מוכיח על מעשה מזיק של הנתבע.

ח. עד כמה נושא אדם מדיח לשקר באחריות למעשיו?

פוסק השו"ע חו"מ לב,ב.

"השוכר עידי שקר להוציא מנה מראובן לשמעון, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. הגה: ודוקא שלא היה חייב לו, אבל אם היה חייב לו רק שאלו העדים הם שקרים, פטור מדיני שמים אבל עובר על מדבר שקר תרחק (שמות כג, ז) (נ"י פ' הכונס בשם הרא"ש). וכן אם לא שכר, אלא פיתה אותן בדברים שיעידו שקר (תוספות פ' הנ"ל)".

הלכה זו עוסקת בדין 'אין שליח לדבר עבירה', ומכאן יוצא שגם המפתה לדבר עבירה חייב בדיני שמים. אולם גם כאן אין הנידון דומה לראיה מן הטעמים הבאים:

הלכה זו שיש חיוב בידי שמיים על שליחות לדבר עבירה, מדברת על נזק שנגרם לאדם שלישי בעקבות מעשה השליח. במקרה דנן הנזק שנגרם הוא לשליח עצמו, ובאופן זה לא נאמר הדין שהמשלח חייב. דומה הדבר לאדם ששלח את חברו לגנוב, והשליח נתפש, האם יעלה על הדעת שהשליח יחייב את המשלח לפצות אותו על שליחותו?

זאת ועוד, גם לאחר שהתובע שיקר (לפי בקשת הנתבע) בנוגע להיות הנסיעה נסיעה פרטית, לא נגרם לו כל נזק. הנזק נגרם מאוחר יותר, לאחר שנים, כאשר התובע החליט לתבוע את חברת הביטוח, וא"כ מדובר בנזק שגרם התובע לעצמו, ובוודאי לא ניתן לחייב בו את הנתבע.

בנוסף, שליחות לנזק שבה שיש חיוב בידי שמיים, היא במצב בו נשלח אדם לבצע מעשה נזק. כשם שאין שליחות לדבר עבירה, כך אין שליחות לנזק – על כן פטור מדיני אדם. מאידך, חייב המשלח בדיני שמיים, בשל העובדה שסוף סוף הוא יזם וחולל את מעשה הנזק. כאן הנתבע כלל לא שלח את התובע לעשות נזק, אלא ביקש ממנו לשקר, לצורך אחר, כאשר באותה שעה לא היה כל נזק בדבר. בסופו של דבר גרם אותו מעשה. דומה הדבר מי שביקש מחבירו להדליק נר בשבת, ועם הדלקת הנר ניצת הבית כולו. האם נאמר שהוא חייב בדיני שמיים על נזקי האש?

ט. סיכום:

1. נשוא התביעה הוא רק הנזקים שנגרמו בעקבות הכישלון המשפטי, על תביעות אפשריות אחרות, הנזקים והסבל, התובע מחל מראש.
2. למרות שאכן הנתבע נהג ברשלנות בענין הביטוח שביצע ביום התאונה, (וגם עצותיו לתובע היו עצות אחתופל), ולולא רשלנות זו לא היינו מגיעים למצב זה, הוא אינו אחראי על הנזק שנגרם לתובע. הסיבה היא שאין קשר בין רשלנות זו לנזק הנדון כעת, דהיינו, תשלומים בשל ההליך המשפטי.
3. ביחס לתשלומים בשל ההליך המשפטי, אין מקום לחייב את הנתבע. נזק זה, התובע הוא שגרם לעצמו בעצם תביעתו את חברת הביטוח: לאחר שהכיר את גירסתו של הנתבע, התובע שקל שיקול דעת מוטעה בהגשת התביעה המשפטית כנגד חברת הביטוח.
4. גם אם היה ניתן לקשור את הנתבע לקיומו של ההליך המשפטי, בכל מקרה הנתבע אינו האחראי הבלעדי לתוצאה המשפטית. עדות התובע היתה אחת מתוך מכלול שיקולים שגרמו לבית המשפט לדחות את התביעה, ועל כן לא ניתן לקשור את מעשיו לתוצאה המשפטית.
5. אין בהתנהגות הנתבע משום מעשה מזיק, כיוון שהקפיד לומר תמיד שאין הוא זוכר את הפרטים, והנזק שנוצר היה על סמך אומדן דעת של השופט.
6. אין לדון את הנתבע כמשלח לדבר עבירה שחייב בדיני שמים. משום שהנזק שנגרם כאן היה לשליח עצמו. ועוד, שמעשה העבירה לא הוא שגרם לנזק אלא תביעת התובע את חברת הביטוח היא זו שגרמה לנזק, ולמעשה כלל לא נשלח על ידי הנתבע להזיק.

י. החלטה:

הנתבע פטור מכל תשלום מצד הדין, ואף מדיני שמים.
טוב יעשה אם הנתבע יסייע במידת יכולתו לתובע להיחלץ מצרותיו.

הרב דביר גרנצוויג

הרב אברהם גיסר

הרב חיים בלוך

תיק 69/060

בבית הדין שבעפרה

Mishpat VeHalacha BeYisrael
Eretz Hemdah - Gazit
Rabbinical Courts

גזית

אב"ד

פסק דין

משפט והלכה בישראל
ארץ חמדה - גזית
רשת בתי דין

דיין

דיין

עמוד 11 מתוך 11

רח' הנ"יג 5, ת.ד. 36238 ירושלים 91360 P.O.B 36238 Jerusalem Hamem-Gimmel St. 5
טל' 02-5382710 Tel פקס 02-5379626 Fax עמותה רשומה נס' 580282515
beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org

Founders: The Bellows Family Chicago, Illinois